

PŘIJETÍ A DÁVÁNÍ

JOLANA POLÁKOVÁ

Ne jak já chci, ale jak Ty chceš. (Lk 22, 42)
Kdo vydá svůj život za mne, nalezne jej. (Mt 16, 25)
Nežiji už já, ale žije ve mně Kristus. (Gal 2, 20)

Přijetí je opak zápasu a předpoklad rozdávání. Přitom však Boha můžeme přijmout jen tak, že jsme nejprve přijati jím; tak, jak on chce. Znamená to obrátit vzdorný zápas s Bohem v kritický zápas se sebou. „Agere contra“ — „jednat proti sobě“ — bylo heslo svatého Ignáce z Loyoly, které mu sloužilo jako vodítko v situacích, kdy musel volit mezi svým osobním zájmem a univerzálním zájmem Božím.

Přijetí Boha do lidského života tedy neznamená přivlastnit si jeho dary a jeho samého jednoduchým zabudováním do lidských souvislostí. Přijmout Boha lze teprve tehdy, když vystoupíme co nejvíc ze všech lidských souvislostí, když se necháme přijmout od něho. Proto řada lidí, která to s křesťanstvím myslela a myslí vážně, odcházela a odchází na poušť — ať už do skutečné pouště nebo do vnitřní pouště mlčení a samoty — aby uslyšela hlas, který lze uslyšet jen v absolutním tichu. Přáli si, aby těžištěm vztahu „já a Bůh“ byl Bůh a ne já, aby v nich bylo v zásadě a natrvalo rozhodnuto, kdo komu bude sloužit.

Bůh může postupně vítězit nad naším pomalu vykořeňovaným egocentrismem jen tehdy, jdeme-li k němu následováním Ježíše, nikoli opřeme-li o Ježíše vlastní sebepotvrzení; projdeme-li k němu vnitřní obětí, sebedarováním, nikoli budeme-li cestu kříže jen uctívat, v domnění, že to posvětit či nahradí naši neochotu vydat svůj život. Nechceme-li přijít o Boha, ale nechceme-li se zároveň pro něho vzdát sebe, pak jsme stále v situaci zápasu s Bohem, nikoli v situaci přijetí. Chceme, aby Bůh pro nás byl jakýmsi projekčním plátnem našich přání; to, co chce on, se nám může jevit i jako životní pohroma. Uzavíráme se tak šancím k většímu životu, chceme, aby nám Bůh dokonce chránil to, čeho bychom se měli pro něj vzdát. Přijetí Boha je možné jen jako odevzdání.

Ve skutečném vztahu k Bohu se stáváme zcela nepoužitelnými pro všeobecné i speciální špinavosti světa, a stáváme se tedy okamžitě terčem lži a násilí. Vztah k Bohu nám pak pomůže rozlišit, v čem máme při své obraně s radostí podlehnout a co máme hájit až do konce. Také v opačném sledu platí, že žijeme-li pohodlně, přizpůsobivě, pak nepotřebujeme Boha doopravdy. Obrátíme se k němu a teprve tím víc poznáme, kdo je, čím víc žijeme ze stejné hloubky jako Kristus. Dostáváme se pak zcela zákonitě do stejných nepříznivých situací jako on. Ale jen v nich máme jistotu, že je zcela s námi a my s ním. Přijímá nás, protože jsme přijali podmínky jeho přijetí. Žije v nás, protože jsme mu odevzdali svůj život.

Není přece žádný dobrý strom, který by přinášel špatné ovoce, ani naopak špatný strom, který by přinášel dobré ovoce, protože se každý strom pozná podle ovoce. (Lk 6, 43 44)

Vychází-li dávání z přijetí Boha a z přijatosti Bohem, vychází z vnitřního štěstí a pokoje. Je předáváním toho, co nám tak docela nepatří, co nás přesahuje a do čeho nevstupují naše osobní problémy. Z tohoto vnitřního pokoje dáváme opravdovou lásku.

Vnímáme druhé lidi čistýma očima, bez barevných brýlí svých obav a přání, a jsme schopni citlivě rozlišit kdy, jak a co je třeba dávat. Žijeme v nenápadné, ale pozorné účasti na potřebnosti druhých. Neseme-li s nimi jejich problémy, aniž je přitom k sobě připoutáváme, můžeme urychlit jejich vnitřní zrání. Asistujeme Božímu životu v nich: vnějšími lidskými prostředky, aniž za Boha nějak mluvíme, mu v druhých lidech připravujeme cestu.

To, že odsuneme sami sebe a staneme se služebníky, nás může zpětně očistit a zdokonalit víc než přímé zabývání se vlastními nedokonalostmi. Služba lásce, při níž na sebe konečně zapomeneme, z nás smyje naše nedostatky tak, jak bychom to sami nikdy nedokázali.

Čím „chudší“, potřebnější jsou lidé, jimž (se) dáváme, tím více nás v tomhle smyslu mohou obdarovat: krajní nouze druhých — které jsme se právě proto rozhodli milovat — je pro nás darem toho „teroru“, který nás donutí uvolnit v sobě poslední vnitřní zábrany přijetí a dávání opravdové Boží lásky. Právě v situacích, na které nestačíme, se můžeme společně s těmi, s jejichž potřebností máme účast, zachránit tak, že se doopravdy staneme jen nástrojem.

Je to opak imitování Boží lásky, je to spolupráce. Není možná bez pokory, která nám otvírá oči pro to, že a jak žije tatáž Boží láska v každém člověku už předtím, než se setkal s námi. Nejsme to vždycky my, kdo mu může teprve něco otevřít. (Jen chráníme a podporujeme jeho způsob otevření.) Ostatně právě my můžeme být při vši dobré vůli naopak tím, kdo Boží lásce v druhém člověku klade překážky: tím, že ji v něm nerozpoznáme, tím, že na ni nejsme schopni navázat. A protože lásku poznává a rozmnožuje zase jenom láska, může nás naše slepota přesvědčit o tom, že to, co dáváme, zatím není tak docela Boží láska; že lidem přinášíme dosud jen poučující či almužnické zanícení vycházející z pýchy.

A tak nás každé pochopení vlastní neplodnosti vede zpátky k tomu, že dávání předpokládá odevzdat se Dárci. Z lásky k němu i z lásky k lidem. Boží láska se dává víc tomu, kdo ji nechce jenom kvůli sobě.